

Yenilikçi Paradigmalar Işığında Türkiye’de Bölgesel Kalkınmacılık Krizi

Ahmet EFE¹

ÖZ: Yeni paradigmalar kamu politikalarını, yeni kurumsallaşmaları ve idari uygulamaları her zaman etkileyebilmiştir. Örneğin, post-fordizm, post-modernizm, yeni sağ, yeni kurumcu iktisat, neo-liberalizm ve yeni kamu yönetimi yaklaşımları kendi alanlarında yenilikçi anlayışlar olarak anlaşılmaktadırlar. Araştırmamızda küresel düzendeki yeni paradigmalardan esinlenen yeni bölgeselcilik akımının, meydana gelen değişimler ve dönüşümlerden dolayı bir paradigma krizinde olduğu iddiasında bulunmaktadır. Bu bağlamda kalkınma ajansları (KA) hakkında Devlet Denetleme Kurulu (DDK) raporuyla 2014 yılında tespit edilmiş bulunan iki adet problem üzerinden yeni paradigmalar ışığında bir kritik ve çözümleme yapılmaktadır. Paradigma krizinin, Türkiye ölçeğinde çözülebilmesi için hâkim merkezîyetçi yaklaşımın kırılabilmesinin sadece şekilsel ve kurumsal düzenlemelerle tek başına olanaklı olmadığı, aynı zamanda ekosistemin gelişmesi, altyapı ve yatırım ortamının iyileştirilmesi, etkin ilişki ve iletişimlerin yoğunlaşması, sosyo-kültürel tabanda bölgesel anlayış ve yönetim uygulamalarının paydaş ihtiyaçlarına ve yerel koşullara göre uyarlanması gerektiği ortaya konulmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Yeni bölgeselcilik, Kalkınma Ajansları, Yeni Kurumcu İktisat, Neoliberalizm, Paradigma Krizi

JEL Sınıflandırması: B13, B29, 021, 038, R11

Analysis of Crises of New Regional Development Approaches in Turkey on the context of New Paradigms

ABSTRACT: Public politics, new institutional set-ups and their implementations have been affected by the neo-new-post paradigms. Post-fordizm, post-modernism, neo-liberalism, new rightist movements, neo-liberalism and new public management have been famous for their innovations in the domains they are operating. In this study it is asserted that the new regionalism paradigm is in a paradigm crisis due to new dynamics, knowledge and regional requirements that are being changed rapidly in the global system. In this study the problems of regional development agencies which have been proven by a report of State Auditing Board of Turkey in 2014 are being taken under scrutiny to with a solution finding approach. In order to solve the crisis of new-regionalism paradigm, it is argued to dismantle centralist mind-set not just with legislative amendments and new institutional set-ups, but also with development of regional ecosystem and infrastructure and investment climate and enabling intensified communication and alignment of regionalist and localist approaches with real needs and potentialities of stakeholders.

Keywords: New Regionalism, Regional Development Agencies, New Institutional Economics, Neoliberalism, Paradigm Crisis.

JEL Classification: B13, B29, 021, 038, R11

¹ Dr., CISA, İç Denetçi, Ankara Kalkınma Ajansı, aefe@ankaraka.org.tr

1. Giriş

Genellikle yen-neo-post teori ve yaklaşımların önekleri, daha çok önceki paradigmanın değiştiğini, farklı yorumlanması gerektiğini ve karşı argümanlara cevap niteliği taşıdığını iddia etmekle birlikte varsayımlar, yöntemler ve sonuçların en az bir veya bir kaçında yenilik ve değişim olduğu anlamına gelmektedir. Özellikle 1970'li yıllardan sonra başlayan yeni-neo-post önekli paradigmlar 1980'li yıllardan sonra temel akımı ele geçirerek ve tüm eski ve klasik yaklaşımların tekrar revize ederek yeni bilgi ve ihtiyaçlara ve birbirilerine olan reaksiyonlarına göre dönüşüm göstermişlerdir. Bu dönüşümler, konjktürel gelişmelerin yanı sıra teknolojik ilerlemelere, toplumsal ve yönetsel ihtiyaçlar ve ortaya çıkan yeni paradigmalara göre klasik yaklaşımların köklerindeki referans değerlerin yeniden yorumlanması ve konumlandırılması şeklinde olabilirken bir de bu yaklaşımlara ve yeniden yorumlamalara reaksiyonlar şeklinde de anlaşılabilir.

Tekno-politik paradigmanın da dayanaklarından birisi olan BT yoğun uygulama ve tekniklerin kamu ve özel alanda yaygınlaşarak giderek sanal alanın toplumsal gerçekliklere hâkim olmaya başlamasının paralelinde yönetsel değişim ve dönüşümleri tetiklediği yeni dönem öncesinde meydana gelen yeni-new-neo-post yaklaşımların paradigma bağlamında irdelenmesi büyük önemi haizdir. Buna göre; özellikle post-fordizm, post-modernizm, neo-liberalizm, post-kalkınmacılık, post-yapısalcılık, yeni-sağ/neo-klasikler ve yeni kurumcu yaklaşımlar paradigma olarak ele alındığında bunları tetikleyen toplumsal, teknolojik ve ekonomik nedenler kadar oluşma süreci ve tetikledikleri yeni paradigmlar da önem arz etmektedir.

Yeni-neo-post önekli paradigmların en temel kesişim noktalarının ne olduğu ortaya konulduğunda bunun teknolojik gelişmelerin sonucu olarak iletişim ve üretim tekniklerinin kültürel ve ekonomik etkileşimi sonucu olup olmadığı anlaşılabilir. Buna küresel düzlemde yoğunlaşan iletişim ve etkileşim ortamında kapitalizmin kendisini yeniden üretmesini tanımlama sürecindeki tartışmalar denilebilir. Post-fordizm açısından yüksek teknolojiye ve stratejik bilgiye dayanan ölçek ekonomilerinin esnek üretim modelleri ve ihtiyaç çeşitlendirmesiyle ulus aşırı mobilize olabilmesi; postmodernizm açısından ortaya çıkan göreceliliğe, kuşkuculuğa ve insan tercihlerinin merkeze alınmasına dayanarak, hegemonik bilgilerin ve büyük anlatıları dışlayarak kesin bilgi kalıplarının sorgulanması; neo-liberalist, yeni-sağ/neo-klasiklerin de piyasanın her zaman tam dengede olamayabileceğinin dengesizlikte de denge olabileceğinin kabulü gibi hususlar bu anlamda kavram ve yaklaşım kargaşalarının, yeni ve karşıt arayışların ve devinimlerin olduğu söylenebilir.

Yeni dönemde post-fordizm, kalkınma politikalarındaki değişime doğrudan etkide bulunarak üretim örgütlenmesinde köklü değişiklikleri beraberinde getirmiştir. Post-fordizm, kalkınmanın ekseninin ulusal düzlemde yerel/bölgesel düzeye kayması ile birlikte bölgesel kalkınmayı gerçekleştirmenin yolunu, bilimsel ve

teknolojik yeniliklere anında cevap verebilen, bölgeye yatırım çekebilmek için belirli alanlarda uzmanlaşmayı gerektiren ve üretimde büyük yatırım gerektiren kitlesel monopolistik yapı yerine küçük atölyeler ile üretimde ve pazarda meydana gelen dönüşümü yakalayabilecek bölgelerin öne çıktığı bir boyuta taşınmıştır (Yılmaz, 2011: 27).

Kuşkusuz “küreselleşme”, özellikle 1990’lu yıllardan sonra uluslararası politik güçlerin, değişen ekonomik ve ticari ilişkilerin, batı kültürünün hegemonyasının yükselmesinin, toplum, milliyet ve kimlik ile ilgili tüm “yeni” anlayış ve durumları açıklamakta kullanılan en yaygın kullanılan kavram olarak kabul edilmektedir. Birbirinden farklı ve çatışan değer ve anlamlar “küreselleşme”ye atfedilirken onun en büyük karakteristiklerinin ve yayılma şekillerinin özellikle bölgeler ve yerellikler üzerinde daha fazla hissedildiği en az kuşku duyulan hususlardandır. Sermayenin ulus sınırlarının ötesine akışının engellenememesi, bazı yerel ekonomiler için yıkıcı olabilirken bazıları için de güçlendirici olmuştur.

Çoğunlukla Marksist okulun politik ekonomi yaklaşımları ve harcamacı refah devleti kaynaklı olan kalkınma teorisi ve aynı zamanda modernizasyon teorileri, uygulanabilir politika üretmemelerinden ve meta-teorik hatalardan dolayı gerçeklikten uzaklaşmış oldukları da ileri sürülebilmektedir. 1990’ li yıllardan sonra kalkınma teorisini çıkıntılardan kurtarmak için mikro-teori, katılımcı uygulamalı araştırma, postmodernizm, postkalkınmacılık (kalkınma sonrası) teorisi ve postkolonializm (sömürge sonrası) gibi birçok çözüm paketleri sunulmuştur. Post-kalkınma teorisinin fakirliklerini gidermek için de “*Faoucauldian Functionalizm*” denilen yeni işlevsellik yaklaşımı ön plana çıkabilmiştir. Hegemonik hale gelen ve “*kalkınma söylemi*” olarak tanımlanan Faoucault eleştirisine göre, 1980’ li yılların ortalarında Marksist kalkınma teorisinin çıkmazının yakın bir zamanda post-kalkınmacılık ile yeni bir çıkmaza gidildiği iddia edilerek, üçüncü dünya ülkeleri kalkınma teorisyenleri ile düşünürlerinin benzer deterministik tekrarlardan ne öğrenebileceklerinin çetrefilli bir hale gelmesi de sorgulanabilmektedir (Graaff, 2006: 1392).

Düzenleme Okulu temsilcilerinden Jessop ve diğerleri tarafından; kapitalizmin, dört temel sosyo-mekânsal boyut olan; bölge (territory), mekan (place), ölçek (scale) ve ağ (network) üzerinde ayrıcalıklarının nasıl tesis ettiği ile ilgili yapılan analizlerden esinlenen Harrison (2013), İngiltere özelinde önemli bir takım tespitlerde bulunmuştur. AB Komisyonunun “*Bölgelerin Avrupası*” şeklinde ortaya koyduğu stratejinin hem siyasi ve hem de idari gerçek veya potansiyel birimleri barındırmasından dolayı soyut kaldığını ve yeni bölgeciliğin yukarıda bahsedilen dört ana sosyo-mekânsal birimlerle örtüşmediğini ifade etmiştir.

Bu yeni bölgeciliğe karşı pek çok akademisyen muhalefet etmiş ve artık bölgesi dinamik, akışkan, gelişen sosyal ve merkezle irtibatı güçlü yapılara referans verilebilmektedir. Disipliner düzeyde 1980’li yılların sonundaki coğrafyacılar ve sosyolojistler arasında post-pozitivist paradigmaya doğru dönüş, mekânların tanımlanmasının sorgulanmasına ve insan ile mekânla ilgili yorumsayıcı

anlayışlara sürüklemiştir. Daha sonra, rekabet halindeki ekonomik, politik ve sosyal güçlerin yerele yakın ve aynı zamanda uzak olan etkileşimleriyle “*mekânın küresel anlamı*” ortaya konulmuştur. Bunun akabinde de bölgelerin merkezi ulus devletlerden sonra tarihsel düzlemdeki oluşumları, kültürel çatışmaları ve politik altyapıları sorgulanarak küreselleşen koşullar altında sermayenin mobilizasyonu ve yeniden ölçeklendirmesiyle bölgelerin nasıl sosyal ve maddi anlamda yeniden yapılandırıldığı açıklanmaya çalışılmıştır (Harrison, 2013: 59).

2. Metodoloji

İktisat, kamu yönetimi ve işletmecilik disiplinlerinin kesişim alanında kalan bu çalışmamızda, yeni-neo-post öneki teori ve yaklaşımlardan birkaçı hakkında araştırma konusu kapsamında kısaca bahsedilmektedir. Kalkınma teorileriyle ilişkili bir şekilde özellikle post-bürokrasi ile post-kalkınmacı söylemler üzerinde bazı teorik ve kavramsal analizler de yapılacaktır. Bu bağlamda betimleyici, ilişki arayıcı ve çözümleyici bir metodoloji benimsenmiştir.

Çalışmada ayrıca paradigmanın bilimsel kriz durumunda olup olmadığına dair tespit ve projeksiyon da yapılmaya çalışılmaktadır. Araştırmamızın iddiası yeni bölgesel kalkınmacılık paradigmasının krizde olduğudur. Bu çerçevede araştırma sorularımız aşağıdaki şekilde belirlenmiştir:

1. Yeni paradigmalar bölgesel kalkınmacılığı etkilemiş midir?
2. Yeni bölgeselleşme ve yeni kalkınmacılık yaklaşımının Türkiye’deki uygulaması var mıdır?
3. Kuhn’un paradigma teorisi kapsamında bölgesel kalkınmacılık krizi var mıdır?
4. Devlet Denetleme Kurulu (DDK) sorunlarını çözmeye yönelik Kalkınma Bakanlığı (KB) eylem raporlarındaki tedbirler yeterli midir?
5. Yeni bölgeselcilik ile ilgili anlayış krizi ile kalkınma ajansları (KA) sorunlarını çözmek için neler yapılabilir?

3. Araştırma Problemi

Türkiye’de 2006 yılından itibaren kurumaya başlanan, 2010 yılında 26 adet olarak kuruluşlarını tamamlayan ve halen KB tarafından çıkarılan mevzuat güncellemeleriyle bölgesel düzeyde kuruluş amaçları doğrultusunda faaliyetlerine devam etmesi beklenen KA, zamanla sadece hibe veren kuruluşlar kategorisinde zikredildiği, projelerinin küçük çapta kapasite artışlarına yol açmakla birlikte haksız rekabete yol açtığı, bölgesel potansiyelleri ortaya çıkarmada başarılı olmadığı, yerel dinamikleri işbirliği ve ortaklık kültürü ile harekete geçirme istidadını yitirdiği, yönetim ve kalkınma kurullarının beklenen işlevselliği ortaya koyamadığı, personelin motivasyonunun düşük olduğu, giderek daha bürokratik kurumlar hale geldikleri ve İngiltere’de olduğu gibi aslında kapatılmaları gerektiği gibi pek çok olumsuz söylemin de medyada ve bazı yayınlarda gündeme

getirildiği görülmüştür. KA sorunlarıyla ilgili pek çok araştırma yapılmış ve ciddi tespitlere yer verilmiştir (Karasu, 2009), (Tiftikçigil, 2010), (Yavuz, 2007) (Yılmaz, 2011), (Yılmaz, 2003), (Öztürk, 2009). Örneğin; yapılan bir çalışmada ajansların adeta “ölü doğdukları” (Yılmaz, 2011: 154) ve dolayısıyla KA’ ın beklenen etkinliğe kavuşması için KA üzerindeki merkezi vesayeti ortadan kaldırmak ve yeni kamu yönetimi anlayışına uygun olarak söz konusu kuruluşlara yetki ikamesini yaparak kurumları olabildiğince idari ve mali açıdan özerk bir yapıya kavuşturmak gerektiği de önerilebilmiştir. Akademik araştırmalara aşağıda yeri geldiğinde yer verilerek gerekli değerlendirmeler yapılacaktır.

Küresel eğilimler ve AB müktesebatının gerekleri ışığında, Türkiye açısından geleneksel plancılıktan vazgeçilerek yerel sivil, özel, akademi ve kamu sektörünün ortak yönetişimine dayanan bölgesel kaynakların potansiyel ve dinamiklere göre belirlenecek önceliklere tahsisini esas alan yeni plancılık kültürü kalkınma ajansları (KA) ile bölgesel kalkınmacılığa yansıtılmıştır. “Yönetişim” paradigması üzerine kurgulanan KA, AB ilerleme raporlarındaki tespit ve önerilere uygun bir şekilde 5449 sayılı Kuruluş Kanunu ile ortaya çıkmış olmakla birlikte pek çok gelişmiş ülkede yaygın olarak kullanılan bölgesel gelişme ve sosyal-ekonomik dinamiklerin verimli bir şekilde harekete geçirilmesine olanak tanımayı amaç edinen küçük ölçekli kamu kurumları olup, yönetim mekanizması üzerinde kurgulanmış olmaları ve çoğu noktada özel hukuka tabi olmalarından dolayı klasik Türk amme idaresi geleneğinden ayrılmaktadırlar.

KA’nın varlık nedeninin sorgulanması ve KA ile ilgili zayıflıkların ve problemlerin varlığı ile ilgili olarak siyasi, bürokratik, akademik ve iş dünyasından olumsuz söylem ve değerlendirmelerin artması üzerine Cumhurbaşkanlığı Makamınca 2012 yılı sonunda görevlendirilmiş olan DDK bir yılı aşkın sürede üç vergi müfettişi ve bir Kalkınma Bankası uzmanından oluşturduğu araştırma ve inceleme ihtisas heyeti marifetiyle yaptırdığı kapsamlı çalışmalar, araştırmalar, analizler ve değerlendirmeler sonucunda 2014 yılında çıkarılan Araştırma ve İnceleme Raporunda, 43 maddede tespit edilen temel sorunlara parmak basılarak bunların giderilmesi için bazı önerilerde bulunulmuştur (Aykın, ve diğ., 2014). Bu öneriler doğrultusunda Kalkınma Bakanlığı (KB) tarafından eylem planı hazırlanmış (KB-BGYUGM, 2014) olmakla birlikte anılan 43 sorunun kökünde yönetim kurgusunun yanlış yapıldığı varsayımıyla COBIT-5 yönetim çerçevesinin KA için yeniden kurgulanmayı sağlayacak şekilde uygulanabileceği ve temel sorunlarına çözüm olabileceği hususu doktora düzeyinde çalışmalara konu edilmiştir (Efe, 2015)

Bu çalışmamızda DDK tarafından tespit edilen 43 sorundan ikisinin araştırma problemimizle doğrudan ilişkili olabileceği değerlendirilmiştir. Anılan raporda kapsamlı bir şekilde incelemeye alınan sorunlardan anlaşıldığı kadarıyla, bölgesel kalkınmacılık sistemi ve onun uygulama birimi olan KA politika ve uygulamalarında krize girmiştir. Bu durumun kavramsal ve kuramsal düzlemde incelenmesi gerekmektedir.

Aşağıda verilen iki adet sorun tespiti ve yapılan öneri üzerinde bir iç kontrol standardı olan COSO ve bir yönetim standardı olan COBIT-5 ile kök neden analizi de yapılabilmektedir:

3.1. Bölgeleendirme Sisteminin Doğru Yapılmamış Olması

Türk idari gelenekleri, kültürel, coğrafik ve sosyolojik ilişkiler gibi temel uygun kriterlere göre oluşturulmamış, fonksiyonel olmayan bölge bölümlenmesi, bölgesel gelişme politikalarının ulusal bazda belirlenmesini engelleyebileceği gibi aynı bölgede yer alan ve birbirinden farklı özelliklere sahip illerin bir arada olması nedeniyle yerel ölçekte alınacak tedbirlerin de uygulanmasını güçleştirebilecek bir unsurdur.

Tablo 1: Bölgeleendirme Sistemi Sorununun değerlendirilmesi

DDK Önerisi	COSO Değerlendirmesi
Geçen 12 yıllık süre zarfında, nüfus, ekonomik yapı, ulaşım altyapısı gibi pek çok alanda yaşanan gelişmeler dikkate alınarak mevcut 26 Düzey 2 bölgesinin sınırlarının, bölge içerisinde yer alacak illerin fonksiyonel, coğrafi, ekonomik ve sosyal açıdan uyumu gözden geçirilerek güncellenmesi gerektiği	COSO iç kontrol sistemi Kontrol bileşenlerinden kontrol ortamı alanına girmektedir. Çünkü doğru bir şekilde bölgeleendirme yapılması kontrol ortamını güçlendiren unsurlar kapsamındadır. Ancak bölgesel kalkınma açısından zafiyetlere yol açacağı ispatlanabilirse bölgesel gelişme ulusal stratejisi (BGUS) ile ilgili olarak KB açısından iç kontrol zafiyeti oluşturabilir.
	COBIT-5 değerlendirilmesi COBIT-5 Birinci ilke olan “paydaş ihtiyaçlarının karşılanması” ve üçüncü gerçekleştirici olan “kurumsal yapılanmalar”a uygun olmadığından bir sorundur. Hangi bölgelere hitap edileceğinin belirlenmesi yönetim süreçleriyle de ilişkilidir. Hangi ilin hangi illerle bölge oluşturması gerektiği de gene bölgedeki paydaşların tercihlerine bırakılmalıdır. Yoksa zoraki birliktelik öngörülmesi yönetim arzusu meydana getirir. NUTS-II istatistiki sınıflandırmaya göre KA bölgeleendirmesi doğru olmayabilir. Bu konudaki karar KK tarafından verilmelidir. Başka bölgeyle birleşilmesi veya ayrılmasına müsaade verilebilmelidir. Bu da Kanun değişikliklerini gerektirir.
KB Eylem Planı	KA Eylem Planı
<ol style="list-style-type: none"> Düzey 2 Bölge sınırları gözden geçirilecektir. Buna temel oluşturmak üzere “Türkiye’de Yerleşme Merkezlerinin Kademelenmesi” çalışması güncellenecektir. Kanun ve yönetmeliklerdeki hükümler gözden geçirilerek gerek süre gerekse şartlar bakımından esneklik artırılabilecektir. Ajansların diğer kurum ve kuruluşlarla kuracağı ortaklıkları kolaylaştırıcı yasal zemin çalışmaları yapılacaktır. 	Yok.

Kaynak: DDK raporu ve Kalkınma Bakanlığı Eylem Planından yararlanılan araştırmacı tarafından oluşturulmuştur.

Tablo 1’den anlaşılacağı üzere, Türkiye’de yeni bölgesel kalkınmacılığın Avrupa Birliği yeni bölgelendirme sistemi olan Düzey-2 (NUTS-II) sınıflandırmasına göre yapılmış olması bölgelendirmelerin suni yapılması, bölgelerdeki aktörlerin birbirilerini paydaş olarak görememeleri ve bölgesel kalkınma kurulları ile kalkınma ajansları (KA) yönetim kurullarının etkin çalışmadığı gibi sorunların ortaya çıkmasına yol açmıştır. Özellikle birden fazla valinin yönetim kurulu (YK) üyesi olarak bulunduğu ve aralarında hemşericilik kültürü ve temsil kabiliyetine uygun olmayan YK yapılandırılmasının arka planındaki Düzey-2 bölgelendirme rejimi yerelde kabul görememektedir.

3.2.Kalkınma Kurullarının Etkisizliği ve Yetersizliği

DDK tarafından görüşüne başvurulmuş il valileri, 26 KA için ayrı ayrı kalkınma kurulları tarafından bölge düzeyinde seçimle iş başına gelmiş olan KK başkanları ve KA çalışanlarındaki hâkim ve ağırlıklı görüşün de kalkınma kurullarının etkin bir şekilde işlemediği yönünde olduğu anlaşılmıştır. Kalkınma kurullarına üye seçiminde bazı ajanslarda gönüllülüğü esas almaya yönelik son dönemdeki düzenleme ve uygulamalar olumlu karşılanmakla birlikte, kalkınma kurullarının yeterince işlememesinin arkasında yatan nedenlerin, özellikle de kalkınma kurullarının etkisiz ve yetkisiz yapılar olduğu yönündeki yaygın kanının sorgulanması gerekmektedir.

Tablo 2’den anlaşılacağı üzere, KA sisteminde yerel düzeyde danışma, yönetim ve iş birliği kültürü ayaklarının en önemli ögesi olan KK’nun bu denli önemsizleşmesi ciddi bir soruna işaret etmektedir.

Tablo 1 ve 2 de yapılan analizlerden de anlaşılacağı üzere, kalkınmacılık alanındaki tartışmalar ve yeni bölgesel kalkınmacılık yaklaşımlarındaki yeni gelişmelerin bir paradigma krizi sonu olup olmadığı ve bilimsel kriz durumunun oluşup oluşmadığı bu çalışmada araştırma problemi olarak alınmaktadır. Buna göre geleneksel kalkınmacılık ile postmodern kalkınma söylemi yaklaşımı ve gelişmekte olan ülkelerle gelişmiş ülkelerin politika ve uygulamalarındaki farklılıkların paradigma sorunu çerçevesinde ele alınması gerektiği düşünülmektedir.

Paradigma krizinin ne olduğunun iyi anlaşılması için paradigma teorisi ve Kuhn tarafından yapılan teorik analizlerden bahsedilmesi gerekir. Paradigma teorisi ve bilimsel krizler teorisi ile meşhur olan “*The Structure of Scientific Revolution*” isimli çalışma (Kuhn, 1962) ile tartışma alanına giren paradigma kavramı oldukça esnek bir çerçevede kullanılmıştır. Kuhn, bilim dünyası tarafından kabullenilen inançlar ve kanaatler bütününe veya sorunların inceleme metodolojisi hususunda üzerinde hemfikir olunan gelenek ve tanımlamalara “paradigma” adını vermiştir. Kuhn’a göre bilimsel sorgulamanın temeli olarak bir konu hakkında bilim adamlarınca ortaya konulan modelin içinde paradigma kavramı yatmaktadır. Kuhn’un çalışmasında bugün pozitif ve normatif alanlardaki teori ile model

arasındaki ilişki ve bilimsel krizlerden çıkış döngüsü de, paradigma kavramı üzerinden açık bir şekilde ortaya konulmaktadır.

Tablo 2: Kalkınma Kurullarının Etkisizliği ve Yetersizliği Sorununun Değerlendirmesi

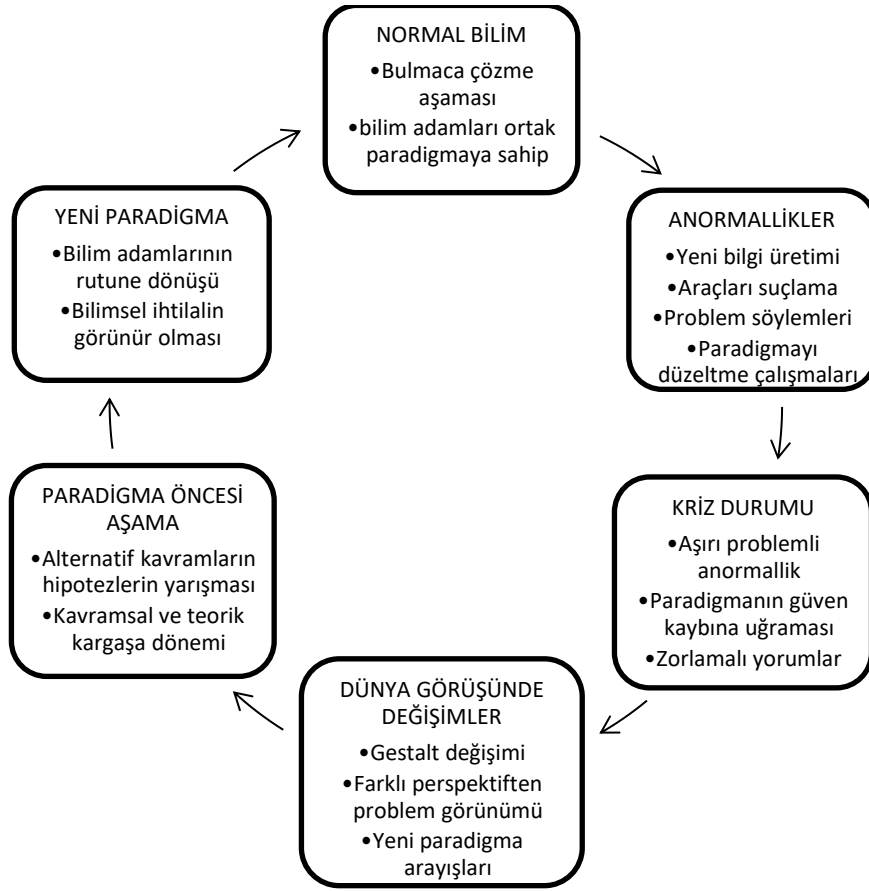
DDK Önerisi	COSO Değerlendirmesi
Kalkınma kurullarının; yapısı, işleyişi, yönetim kurulu ile ilişkileri, görev ve yetkileri ile kurulların ajansı yönlendirme fonksiyonunu yerine getirmesine yönelik somut araçların net bir şekilde ortaya konulması.	COSO iç kontrol sistemi Kontrol bileşenlerinden kontrol ortamı ve bilgi ve iletişim alanına girmektedir. KK' nın etkinliği ve bağımsızlığı için kurgusunun ve olanaklarının buna göre yapılması gerekir. Bu nedenle de hem kontrol ortamı açısından hem de etkin bir bilgi iletişim kanalı ve süreci açısından sorundur.
	COBIT-5 değerlendirme COBIT-5 Yönetişim süreçleriyle ilişkili bir sorundur. COBIT-5 üçüncü gerçekleştiricisi olan kurumsal yapılanmalar açısından da sorun teşkil eder. Yapılanmanın paydaş ihtiyaçlarını kurumsal hedeflere dönüştürecek şekilde yapılması gerekir. Ayrıca yedinci gerçekleştirici olan insan, yetenekler ve yeterlilikler kapsamında da sorun teşkil etmektedir. KK üyelerinin gerekli yetenek ve yeterliliğe sahip olması sağlanmalıdır. Mevzuatta sadece KK'nın yılda en az iki defa toplanması zorunlu kılınmışken neden ve nasıl toplanması ve toplantı öncesi hazırlıkları ile KK üyelerinin toplantıya katılmasını sağlayacak mali haklar gibi motivasyonların olmaması sorunun gerçek boyutlarını oluşturmaktadır.
KB Eylem Planı	KA Eylem Planı
5449 sayılı Kanunda yapılacak değişiklik ile kalkınma kurullarının yönetim kurullarındaki temsili arttırılacaktır. Kalkınma kurullarının ajans çalışma programlarının belirlenmesi ve faaliyetlerinin izlenmesi konularındaki görevleri genişletilecektir. Bu kapsamda yönetim kurulunun bazı kararları için kalkınma kurullarının uygun görüşüne ya da görüşüne başvurulması düzenlemesi Kanunla yapılacaktır.	Yok

Kaynak: DDK raporu ve Kalkınma Bakanlığı Eylem Planından yararlanan araştırmacı tarafından oluşturulmuştur.

Bölgesel kalkınmacılık açısından bakıldığında, verilen mali destek hibelerinin özel sektörün daha da güçlenmesi, piyasa aktörlerinin rekabetçilik ve yenilikçilik kabiliyetlerini güçlendirmeye yaraması nedeniyle bölgesel gelişme kapsamında yapılan uygulamaların piyasa merkezci olan neoliberal ve yeni kamu yönetimi anlayışını yansıttığı söylenebilir. Ancak aynı zamanda kamu kaynaklarının piyasaya aktarılarak toplam talep oluşturulması noktasında genişletici maliye politikası uygulamaları kapsamında da değerlendirilebildiği için keynezyen uygulamalarla da örtüşebilmektedir. Bu nedenle de yeni-neo-post dayanaklı uygulamaların çakışmasından dolayı yeni bölgeselcilik ve yeni bölgesel kalkınmacılığın paradigma krizini yaşadığı ve yeni bir dönüşümü gösterebildiği görülmektedir.

Şekil 1'den de anlaşılacağı üzere, model ve teori kavramlarının tanımları, paradigmanın tanımlanmasında ve yorumlanmasında mevcuttur. Kuhn'a göre; paradigma, bir bilimsel alanda üzerinde çalışılan problemlerin toplamı, kabullenilen teori ve modeller, uygulanan nicel, nitel ve deneysel yöntemler ile elde edilen sonuçların değerlendirilmesinde kullanılan sonuçlardan oluşmaktadır.

Şekil 1: Bilimsel Krizden Çıkış ve Yeni Paradigma Oluşumu Döngüsü

Kaynak: (Kuhn, 1962: 10-46)'dan esinlenen araştırmacı tarafından oluşturulmuştur.

Bilindiği gibi ulusal kalkınmacılık 1929 büyük buhrandan sonra ortaya çıkan ve devlet harcamalarıyla toplam talep açığı sorununa çözüm sağlayan Keynezyen iktisat uygulamaları 2. Dünya savaşından sonra başlatılan yeniden inşaa programları ve 1950'li yıllarda etkili olan Marshall yardımı gibi uluslararası programlarla birlikte refah devleti politikalarıyla giderek yapılandırılmıştır. Ancak 1960'lı yıllardan sonra başlayan yeni-neo-post önekl paradigmlar 1980'li yıllardan sonra temel akımı ele geçirmiş ve tüm eski ve klasik yaklaşımların tekrar revize edilerek bu öneklere bürünmesine yol açmıştır. Post-fordizm, post-modernizm, neo-liberalizm, yeni-sağ/neo-klasikler, post yapısalçılık ve yeni kurumcu iktisat şeklindeki yeni dönüşüm aşaması, aynı zamanda Keynezyen

iktisadın yerine neklasik ve neoliberal ekonominin giderek ana akımı teşkil ettiği ve halen de saltanatını sürdüren bir dönemi ifade etmektedir. Araştırmamızda yukarıda belirtilen somut problemlere çözüm arayışı olarak, kalkınmacılık kapsamında olan yeni teori ve yaklaşımlardan kısaca bahsedilerek kalkınma teorileriyle ilişkili bir şekilde bazı teorik ve kavramsal analizler de yapılacaktır. Bu kapsamda yeni bölgeselciliğe geçiş süreci ile henüz tam realize olmamış olan yeni merkezîyetçilik eğilimi ve Türkiye’deki uygulaması üzerinde analiz ve değerlendirmeler de yapılacaktır.

4. Yeni Kurumcu İktisat

Yeni kamu yönetimi yaklaşımı, karar alma mekanizmalarında ekonomik kriterlerin yanısıra kamunun yanında diğer aktörlerinde yer alması gerektiği düşüncesinden hareketle bugün egemen olan yeni bölgesel kalkınma yaklaşımına ve onun yönetişime uygun olarak tasarlanmış karar alma mekanizmalarının teorik çerçevesine katkıda bulunmuştur (Yılmaz, 2011: 35). Yeni kurumsal uygulamalarla piyasanın taleplerine cevap verilmesi ve ulusal hedefler doğrultusunda kurumların kullanılması fikrinsel olarak kurumcu iktisat kuramından kaynaklanmaktadır.

“Kurumların kalkınmadaki önemini vurgulayan ve etkinlik kriterini ön plana çıkaran bir anlayışın hâkim kılınmasına hizmet eden temel referanslardan birisi” olarak (Yavuz, 2007: 40) tanımlanabilen yeni kurumcu iktisat yaklaşımının da bu paradigma geriliminde dikkate alınmasında yarar görülmektedir. Özellikle neoliberal söylemin hâkim olduğu dönemde keynezyen ve refah ekonomisi uygulamalarıyla da paslaşabilen KA ile ilgili kalkınma politikasının biçimlendirdiği yeni kurumsallaşmaların dikkate alınması gerekmektedir. Çünkü KA, kamu kaynağının bir şekilde piyasa ajanlarına transfer edilmesini ve bir yönden harcamacı bir maliye politikasını gerektirmekte, bazen de yapılan harcamalar ve verilen destekler piyasadaki rekabeti olumsuz yönde etkileyebilmekte ve piyasa dinamiklerinin bozulmasına da neden olabilmektedir.

Yönetişim paradigmasının, Dünya Bankası (DB) tarafından öncüllendiği yeni dönemde DB’nin kuramsal referans noktasında kayma yaşandığı Bayramoğlu (2004) tarafından ifade edilmektedir. Buna göre; neoklasik iktisat öğretisinin *“negatif devlet”* yaklaşımı terk edilerek, kurumcu iktisadın *“güçlü devlet”* yaklaşımının benimsendiği söylenmektedir. Kurumcu iktisat yaklaşımına göre, devlet tarafından özel sektörün ve piyasanın gelişmesi için gerekli kapasitenin oluşturulması ile farklı düzeylerdeki siyasal ve toplumsal örgütler arasında eşgüdüm sağlanmalıdır. İşte KA misyon ve vizyonu da aslında bu gerekçeye dayanmaktadır.

Yeni kurumcu iktisat yaklaşımının yanı sıra, *“yeni yapısalcı kurumculuk”*tan da bahsedilebilmektedir. Yeni kurumculuk, artık çok yeni değil ancak sürekli gelişen bir yapıya sahip bir yaklaşım haline gelmiştir. Rasyonel beklentiler, sosyolojik ve tarihsel kurumsalcılar yakın zamanlarda artık daha “yeni” bir kavramsal, idealist

ve yapısalcı bir kurumsalcılığa katılmışlardır. Bu “*tarihsellik sonrası kurumsalcı*” yaklaşımlar, eskilerin düşünce ve fikirlerin etkililiği üzerindeki odaklanmasını bünyelerinde barındırmaktadırlar. Onların en önemli teorik gelişimi, kurumların yapılandırıcılığı üzerindeki verilen önemden kaynaklanmaktadır (Moon, 2013).

Yeni kurumcu iktisatın yanı sıra, piyasaların aynı zamanda politik kurumlar olduğunu ve dolayısıyla bireylerin tercihlerinde tamamen rasyonel olamayacağını varsayan “*Kurumcu Politik Ekonomi*” (Institutionalist Political Economy) ve Marksist politik ekonominin neo-liberal ve yeni kurucu iktisat argümanlarına karşı yeni yorumuyla hegemonya kuramıyla birlikte karıştırılarak oluşturulan Yeni Politik Ekonomiden (NPE) de bahsedilebilmektedir (Chang, 2002). Buna göre; yeni kurumcu ekonomi, neoliberal varsayımlardan olan insanların bencil ve çıkarıcı tercihlerinin her alanda aşkın olduğu reddedilerek bu tercihlerin farklılaşabileceği özellikle bireysel davranışların kurumsal yapılanmalar, teşvik mekanizmaları, ideolojilerle farklı alanlara ve farklı şekillere sokulabileceği iddia edilmektedir.

KA, bölgesel bir aktör olarak girişimci ve yatırımcılar, proje potansiyel yararlanıcıları, kamu kurumları, sivil toplum ve üniversiteler tarafından yapılan tercihler göre belirlenmesi gereken bölge kalkınma planları (BKP) ve yenilikçi stratejiler çerçevesinde yönlendirmek durumunda olmasından dolayı Yeni Kurumcu Politik Ekonominin bu anlamdaki analizleri dikkate değerdir. Buna göre; kurumlar, özellikle üç noktada tercihleri ve bireyleri etkileyebilmektedirler (Chang, 2002: 556). Bu üç alan KA açısından aşağıdaki şekilde değerlendirilebilir:

- *Kurumlar, bireylerin kendi çıkarları ile ilgili algularını etkiler:* KA tarafından hazırlanan bölge kalkınma planı (BKP) ve program rehberlerine konulan öncelikler ve hedefler uygulanacak projeler alanlarına yönlendirici bir etkide bulunmaktadır.
- *Kurumlar, ne tür konuların veya alanların politikanın hedef eylemleri arasında olduğuna dair bireylerin görüşlerini etkiler:* Kalkınma Bakanlığı (KB) tarafından hazırlanan beş yıllık kalkınma planı (BYKP) ve bölgesel gelişme ulusal stratejisi (BGUS), ulusal ölçekteki öncelikleri, mega projeleri, özel nitelikli programları ve hedefleri politika düzeyinde belirlediğinden genel temayül de bu yönleri kaymaktadır.
- *Kurumlar, bireylerin bazı politik eylem türlerinin meşruiyetini nasıl algıladıklarını etkiler:* Ulusal ve bölgesel düzeydeki politika, program ve proje belgeleri ve bu kapsamda verilen eğitimler yapılan uygulamaların meşruluğunu kamu yararı ve milli menfaatler çerçevesinde meşru kılmaya çalışır.

5. Neoklasik İktisadi Akım

1960’lı yıllardan sonra Keynezyen iktisadın ve büyüme modelinin başarılı olmadığını iddia eden Neoklasikler ise, Keynezyen iktisatçıların ekonominin arz yönünü ihmal ederek sadece talep üzerinde odaklanmalarını eleştirerek, özellikle

doğal piyasa düzeninin korunmaya çalışılması ve rekabetçiliğin ve faktör serbestiyetinin önündeki engellerin kaldırılarak tekelleşme ile mücadele noktasındaki kamu politikalarını uygun görürlerken zayıfların korunması gibi desteklerin piyasada haksız rekabete yol açtığı ve piyasanın dinamiklerini bozarak gelişmeyi olumsuz etkilediğini savunmaktadırlar. Onlara göre kalkınma, minimal hakem devlet ile piyasa dinamiklerinin işletilmesi yoluyla erişilebilir bir şeydir. (Todaro ve Smith, 2006)

Neoklasikler, az gelişmiş bölgelerin ucuz iş gücü sunmalarından dolayı zamanla üretimlerin buralara kayacağından ve dolayısıyla otomatik olarak dengenin tekrar sağlanabileceğini iddia etmişlerdir. Bu tartışmalar gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde akademik ve politik evrende tartışılmalıdır. Gelişmekte olan veya az gelişmiş ülkeler geleneksel ekonomi uygulamalarını yaparlarken gelişmiş batı ülkelerinin yeni ekonomi uygulamalarına sahip olduğu iddia edilmektedir.

Aslında neoklasiklerle başlayan yeni-sağ ve neo-liberal akımlar kalkınma ajansları gibi yapılarla piyasaya bir nevi maliye politikası şeklindeki mali destek programlarıyla zayıflara destek sağlanmasını uygun görmezler. Bunlar, başarısızlara ve güçsüzlere verilen desteklerin başarılı ve güçlülere haksızlık oluşturduğunu ve toplumsal dinamikleri olumsuz etkileyen haksız kazanç sağlama ve bedavacılık (free-riders) gibi eğilimlerin güçlenmesine neden olabileceğinden dolayı kabul görmezler. Ancak piyasa aksaklıklarını giderecek şekilde hukuki ve düzenleme alt yapısıyla ekosistemin güçlendirilmesi, bilgi alt yapısının ve iletişimin sağlanmasına olanak sağlayacak kurumsal yapı ve politikaları uygun karşılamaktadırlar.

İkinci dünya savaşından sonra gündeme gelen Marshall Planı ile özellikle doğrusal büyümenin endüstrileşme ile sağlanabileceği savunulurdu. Gelişmiş ülkelerin tarihi endüstrileşme ile başladığından bu süreç modern devleti doğurduğundan dolayı, sürdürülebilir büyüme ve kalkınma, özellikle gelişmemiş ülkeler için aynı zamanda bir modernleşme sürecinin parçası ve hatta kendisi olup “modernleşme teorisi” olarak da ileri sürülmüştür. Kalkınma teorisine göre gelişmemiş, gelişmekte olan ve gelişmiş sınıflandırmaları; düşük gelir, orta gelir ve yüksek gelir gruplarına göre yapıldığından dolayı ekonomik büyüme ile kalkınma veya diğer ifadeyle gelişme, ekonomik büyüme ile çok yakından ilişkili olarak kabul edilmiştir (Kuhn, 2005).

Şekil 2’den de anlaşılacağı üzere, ekonomik büyüme ile ilgili olarak en çok bilinen teori olan doğrusal büyüme teorisine göre toplumların beş temel aşaması olan “geleneksel toplum”, “kalkış öncesi”, “kalkışta”, “olgunlaşan” ve “yüksek kitlesel tüketim” dönemlerinin her toplum tarafından kat edilmesi gereken temel evreler olarak kabul edilmektedir. Doğrusal büyüme teorisi, en basit şeklini de meşhur Harrod-Domar Modelinin “*sermaye yatırımlarının arttırılmasının sürekli daha büyük bir büyümeye götüreceği*” iddiasında bulunmaktadır. (Seligson ve Passet-Smith, 2003) Bu nedenle de “*capital accumulation*” denilen sermaye birikimi

olgusu neredeyse tüm ulusların kalkınma politikalarının hedefi haline gelebilmiştir.

Şekil 2: Lineer Ekonomik Büyüme Evreleri

Kaynak: (Seligson ve Passe-Smith, 2003:173-176)' den uyarlanmıştır.

Yukarıda ifade edildiği gibi, ekonomik kalkış aşamasına geçmiş ve olgunlaşan aşamalar yüksek kitlesel tüketim aşamasına geçiş için hayati öneme sahiptir. Yani refahın toplumun her katmanı arasında paylaşılabilmesi için öncelikle kurumsal ve çevresel alt yapı yanında beşeri ve maddi sermaye gelişimi ile toplumsal olarak olgunlaşmak gerekir. Bunun sağlamanın bu zamandaki argümanı da merkezden değil bölgeden ve yerelden gelişim sağlamaktır. Bu amaçla da kaynakların potansiyellere ve dinamiklere göre tahsis edilmesine olanak sağlayacak etkin ve katılımcı bir bölge planlama sistemi gereklidir.

Türkiye'de hemen her bölgede özellikle de metropollerde arazi rantında ve inşaat sektörünün şişirilmesinden bahsedilmekte ve çoğunlukla da eleştirilmektedir. Hâlbuki inşaat ve arsa reel sektörün dinamizmini temsil etmektedir. Arazi rantı da yapılan projelerin önemine ve inşaatlardan dolayı artan rasyonel beklentilere göre ekonomik değerlerin değişimi anlamına gelmektedir. Arazi, salt anlamda bir değer ifade etmezken üzerinde ve civarında yapılan proje ve inşaatlarla gelişen alt yapı ve pozitif ekonomik değerlerden dolayı değerlendirilebilmektedir. Bayındırlık, imar ve iskân işleri bir nevi alt yapı ve ekosistem inşasını göstermektedir. Bu alanda eksiklik olması talebin artmasıyla arazi ve inşaat ile birlikte değer üretildiğini göstermektedir. Kalkınmış toplumlar ve kütleli refah aşamasına geçmiş ülkeler de zamanında alt yapılarını tamamlamış olduklarından dolayı güçlü bir alt yapıya kavuşabilmişlerdir. Dolayısıyla geleneksel ekonomi ile yeni ekonominin alt yapı ve diğer çevresel ve hinterland elementlerine göre farklılıklarının da bilinmesi gerekir.

Tablo 1: Geleneksel ve Yeni Ekonomilerde Temel Konulardaki Ayırım

Konular	Geleneksel Ekonomi	Yeni Ekonomi
Temel Altyapı	Enerji kaynakları, su, yol, hava alanı vs.	Telekomünikasyon, çok türlü, karma platformlar (multi-modal platforms)
Yerel Altyapı	Endüstri parkları Kuluçka alanları Bilim parkları	Lojistik alanları İnternet alanları Sanal ağlar
İnsan Kaynakları	Eğitim ve öğrenim Vasıfsız ve engelli insanların topluma entegrasyonu Mesleki yeniden eğitim	Bilgi Hayat boyu öğrenim İşletme ihtiyaçlarını öngörme
İşletme Teşvik Sistemi	Subvansiyon, vergi indirimleri Kişiyeye ya da işletmeye özel destek (customised support), Danışma merkezleri	Finansal mühendislik Kollektif destek Kılavuzluk/Eğitim
Bölgesel Yatırımların Teşviki	İş yaratımı Mobil yatırım araştırması Rekabetçi üstünlükler	Girişimcilik Bölgesel öneriler Kümeler ve işletmeler arasında kooperasyon
Yerel Yönetimlerin Rollerini	İşletme desteği Yerel kaynakların dağılımı Kamu hizmetleri Değerlendirme Öncelikler Geri dönüşüm	Katılım, yönetim, bölgesel potansiyelin ortaya çıkarılmasına yönelik çalışmalar Teknoloji takibi, ekonomik bilgi Sürdürülebilir kalkınma Kamu sektörü ve özel sektör ortaklığı Benchmarking Kamu harcamalarının kar/zarar rasyoları Birleştirilmiş stratejiler Yenilik

Kaynak: Saublen'den aktaran (Tiftikçigil, 2010: 123)' den alınmıştır.

Tablo 4'te geleneksel ekonomi ile kitlesel tüketim aşamasına geçmiş olan toplumların karakteristiği haline gelmiş olan yeni ekonomi özellikleri, temel alt yapı, yerel alt yapı, insan kaynakları ve teşvik sistemleri konularına göre nasıl ayrıştıkları görülmektedir. Türkiye olarak daha çok geleneksel ekonomi niteliklerine sahip olmamıza rağmen yeni ekonomiye geçiş sürecini yaşadığımız söylenebilir.

6.Yeni Bölgeselleşme ve Bölgesel Plancılık

Ekonomik büyüme ve kalkınmanın çevresel ve bölgesel etkileri ve farklı boyutları, ülkelerin karşılıklı olarak bağımlılıkları, göç, yüksek mobilite ve teknolojik ulaşım ve iletişim araçlarının gelişmesi ile birlikte gündeme gelen küreselleşme olgusu, çok parametrelili olan ulusal ve bölgesel kalkınmanın en temel elementi haline gelerek kapalı dönem ekonomilerinde kolay olan merkezi ekonomik plancılığının giderek önemini yitirmesine yol açmıştır.

Eğer bölgeler ve yerel kurum ve kuruluşlar, ekonomik olarak rekabet edebilir bir durumda olmak durumunda iseler, ancak o zaman küresel bir ortamda

çalışabilirler. Küreselleşme, ekonomik ortamda öyle bir ihtilal çıkarmaktadır ki; bölgesel ve mekânsal tabanlı kalkınmanın yenilikçi stratejilerinin, ekonomik rekabetçilik ve onun getirdiği refahın sürdürülmesinde artan bir oranda hayati önemi haiz hale gelmektedir. Bu nedenden dolayı, yeni bölgecilik yaklaşımının bir gereği olarak, şehirler ve bölgesel kurumlar ile kümelenmiş firmaların bilgi ve teknolojiyi paylaşmaları gerekir. Bu amaçla, belirlenecek politikalar, yerel düzeyde açık ortaklıklar kurmayı desteklemeli, düzenlemeler de finansman imkânlarını sağlama ve vergisel konularda kolaylaştırıcı olmalıdır. STK, üniversite ve kurumlar bölgesel düzeyde düşünmeyi kolaylaştıran tarafsız aktörler olmalıdırlar. Ve bunların hepsi de küresel ortamda katma değer üreten ortaklıklar kurulması üzerinde odaklanmalıdır (Felbinger ve Robey, 2001: 77)

Krizlere eğilimli eşitsiz bir kalkınma sistemi olarak kapitalizmin doğası gereği meydana gelen ekonomik krizlerin, dominant kalkınma teorilerini türdeş derin teorik krizlere soktuğu, yeni bölgeselcilik akımının sorunlu olduğu ve bu nedenle de pek çok politik ve entelektüel nedenlerden dolayı moda olmayan daha önceki teorik yaklaşımlara müracaat ederek çözüm yolu aramak gerektiği savunulabilmektedir (Hadjimichalis ve Hudson, 2014: 215-216).

Dolayısıyla, yeni bölgeselleşme ve yeni plancılık akımları ile ilgili pek çok tartışma hem politik sahada ve hem de akademik alanda devam etmektedir. Küreselleşme sürecinde kültürel, sosyal ve ekonomik etkileşimle birlikte ulus devletlerin sınırlarının zayıflaması veya birbirilerine bağımlı hale gelmelerinden dolayı ve açık devletleri etkileyen hesap edilemeyen ve kontrolsüz değişkenlerin kontrol altına alınamamasından dolayı merkezi plancılık yerine bölgesel plancılık ve yeni bölgecilik akımları güçlenmiştir. Bu bölgecilik AB örneğinde olduğu gibi kıtasal ölçeğe sahip olduğu gibi aynı niteliklere veya benzer potansiyellere sahip olan alt bölgelerin ve yerel birimlerin de ön plana çıkmasına yol açmıştır. Bu da öz niteliklere ve konuma göre yapılacak yeni bölge sınıflandırılmasının, uygulanacak politikaların farklılığının ve araçların değişkenliğinin de tartışılmasını gerektirmiştir.

KA'nın aynı zamanda "*optimum plan bölgesi*"ni ifade ettiği belirtilmektedir. Buna göre; yerel ve küresel sistemdeki rekabet yapısının değişmesi, AB uyum süreciyle ilgili müktesebat, mali ve beşeri kaynakların ulusal ölçekte rasyonel bir şekilde dağılımı, çevresel faktörlere karşı ileri derecede duyarlılık, yerel düzeydeki örgütlenme taleplerinin artışı gibi nedenlerden dolayı KA oluşumunun bir ihtiyaçtan öte zorunluluk haline geldiği de ifade edilmektedir (Arslan, 2010).

Yeni bölgesel plancılığın en önemli yönü, sadece bölgeleri değil, aynı zamanda bölgelerin belirli ekonomik, coğrafik ve sosyo-kültürel karakteristiklere göre alt bölgelere ayrılmasını gerektirmekte ve küçültülmüş ölçeklerdeki makro ve mikro veriler bölgelerin potansiyelleri ortaya çıkarılacak ve dinamikleri harekete geçirilecek şekilde dikkate alınarak bir takım mali ve teknik destekler ve teşvikler ile işbirliği ve diğer etkinlikler aracılığıyla planlanmasını öngörmektedir.

Tablo 5’te kuruluş yasal çerçevesi, faaliyet türleri ve temel işlevleriyle dönemlerine göre farklı ajans yapıları görülebilmektedir. KA ile ilgili olarak detaylı analizler ileriki bölümlerde yapılacağından dolayı burada sadece kavramsal düzeyde anlaşılması için kısaca bilgi verilmesi yeterli görülmüştür.

Tablo 2: Çeşitli Özelliklere ve Kuruldukları Ünelere Göre KA

Kuruluş Aşamasının Yasal Çerçevesi	Faaliyetine Göre	Temel İşlevleri	Kuruluş Dönemleri ve Yeri
Devlet tarafından (Galler Kalkınma Ajansı, İskoçya Girişim, İrlanda’da Shannon Kalkınma)	Stratejik ajanslar	1. İçsel dinamiklere dayalı kalkınma amaçlı araştırma ve geliştirme faaliyetleri: -Yerel gözlem birimleri oluşturmak, -İstatistikler tutmak -Veri tabanı oluşturmak -Bölgesel kalkınma şablonları hazırlamak	1930 ABD
“Ad Hoc” yasa ile Yetki Devri düzenlemesi (Devolution) çerçevesinde yerel ve bölgesel idareler içinde	Küresel ölçekte faaliyet gösteren ajanslar	2. Girişimci hizmetleri: -İşletmeler arasında gayrimenkul yatırım ortaklıkları, devralmalar ve transfer işlemlerinde yardımcı olmak -Sorunlu işletmelere yardımcı olmak -Uzmanlıklar oluşturmak -İnovasyon ve teknoloji transferi yapmak -Eğitim kurumları ve işletmeler arasında iletişim kurmak -İhracat konusunda danışmanlık yapmak	1950 Brezilya, Avusturya, Belçika, Fransa, İrlanda, Japonya, İngiltere
Bölgeselleşme veya desantralizasyon süreci çerçevesinde yerel ve bölgesel idareler tarafından	Sektörel ölçekte faaliyet gösteren ajanslar	3. Yerel ve bölgesel idarelere yönelik hizmetler: -Yerel aktörlere danışmanlık yapmak -Altyapı hizmetleri -Bölge içi ve bölgeler arası pazarlama	1960-1970 Almanya, İngiltere, İtalya, Hollanda, Fransa, İspanya
Yerel paydaşların ortaklığı çerçevesinde kamu ve özel sektör ortaklığıyla	İçsel cazibe yaratan ajanslar	4. Eğitim Hizmetleri: -İhtiyaç duyulan işgücü niteliğini analiz etmek -Kuruluşlar için spesifik eğitim programları hazırlamak -Sürekli eğitim hizmeti	1980-1990 Yunanistan, İspanya, Finlandiya, Danimarka, İtalya Portekiz
Kamu yönetiminin yerinden yönetim birimleri çerçevesinde		5. Uluslararası Faaliyetler: -İnovasyon ve teknoloji transferi yapmak -Yabancı yatırımcılar çekmek -İşletmeleri uluslararası pazara açmak -Avrupa Birliği Programlarına ve uluslararası ağlara katılmak	1990 Bulgaristan, Çek Cumhuriyeti, Estonya, Macaristan, Litvanya, Polonya,Portekiz, Slovakya, İsveç, Ukrayna, Fransa
Yabancı sermayeyi bölgeye çekme kuruluşu olarak KA’lar		6. Stratejik Bölge Planlaması: -Potansiyel aktörleri harekete geçirmek -Bölgesel kalkınmanın farklı bileşenleri arasında denge oluşturmak	

Kaynak: Ankara KA 2012-2016 Stratejik Planından alınmıştır.

7.Yeni Merkezîyetçilik Akımı

2004 yılından sonra İngiltere’de de uygulanmakta olan yeni alt bölge plancılığının başarılı olup olmadığının henüz belirlenemediği, merkezi hükümetin çok memnun olmadığı ve süreçte yerel otoritelerin de giderek zayıfladıkları belirtilmektedir. Bunun farklı sektörel ve yerel dirençlere karşı başarıya ulaşması için başarılı bir merkezi hükümet kontrolü ile yatay ve dikey büyüme süreç yönetiminin yeterli olup olmadığının belirsizliğini koruduğu anlaşılmaktadır (Marshall, 2007).

Norveç tecrübesi üzerinde yapılan analizlerde, yeni bölgecilik özel bir mekânsal uygulama olarak ele alınmakta ve bölgecilik ile bölgeselleşme ayrıştırılmaktadır. Yeni bölgecilik, aşağıdan yukarıya yerel paydaşlar tarafından sürdürülen bir süreç olarak tanımlanırken, bölgeselleşme ise devlet organları tarafından yukarıdan inmece bir süreç olarak belirtilmektedir. Türkiye uygulamasında Düzey-2 sınıflandırmasına dayanan bir bölgeselleşme hareketine dayanan KA yapılanmasının ve bölgesel plancılığın henüz tam başarılı olmaması ve benimsenmemesinin altında yukarıdan inmece bir yaklaşım yatmaktadır.

Araştırmalar sonucunda; şehir-bölge düzeyinde kültürel politikaların hala yukarıdan inmece devlet bölgeselleştirmesinin ciddi etkisi altında iken şehir-bölge düzeyindeki iş dünyası ile ilgili politikaların ise büyük bir ölçüde aşağıdan yukarıya çıkan bölgecilik örneği göstermektedir. Bu her iki politikanın mekânsal mantıkları farklılık göstermektedir. İş politikaları, bölgeyi diğer bölgelerle rekabetçilikte güçlendirmek için gerekli olan kurgulanmış ağlar, ilişkiler ve etkileşimlerin bir havuzu olan bölge/mekân’ın yorumlanmasına göre belirlenmektedir. Kültürel politikalar ise bir derecede mekânsal olmayan fakat bölge/mekân’ın sınırlarla ve sınırlılıklarla önceden belirlenmeyen bir coğrafyadaki insanlar, gruplar ve kurumlar arasındaki ilişkiler tarafından oluşturulduğu gibi bir mantığa dayanmakta olduğu tespit edilmiştir (Hidle ve Leknes, 2014).

İngiltere tecrübesinden hareketle yapılan analizlerde, yeni yönetim düzenlemelerinin merkez-yerel ilişkilerine ait eski politikaları güçlendirmiş olduğu da ortaya konulmuştur. Yönetişim teorisyenlerinin aksine, yönetimle birlikte merkezi hükümetin ortadan kaldırılmadığı gibi, tam tersine merkezi hükümet yetkililerinin yönetişimi kullanan yeni bir yönetim tarzını tercih ettikleri söylenmektedir. Dolayısıyla bu noktada yönetim teorisinin sınırlılıklarının olduğu ve politik partiler, güç, çatışma ve içerme/dışlama ile ilgili geleneksel endişelerin yeniden gündeme getirilmesi gerektiği iddia edilmiştir (Laffin, 2013: 208). Türkiye’de yeni bölgesel plancılık, kuşkusuz KA ile birlikte temellendirilebilmiştir. Ancak, hala BYKP ve BGUS ile birlikte merkezi ve bölgesel karar mekanizmalarıyla ortaklaşa bir yapıda cereyan ettiği ve yukarıda Laffin (2013) tarafından dile getirilen tespitleri teyit edici nitelikte olduğu söylenebilir. Bu bağlamda KA yapılanması ile birlikte yoğun bir şekilde küreselleşme tartışmalarıyla birlikte gelen yerelleşme ve adem-i merkezîyet tartışmalarının devam ettiği söylenebilir.

KA ile birlikte AB müktesebatı çerçevesinde Düzey-II sınıflandırmasına (NUTS-II) göre yapılan yeni bölgecilik uygulamasının ulus devletin bölünmesi için alt yapı oluşturulduğu iddiaları olduğu gibi, yeni bir merkezîyetçilik akımının olduğu ve KA yapılanmasının da bu yeni merkezîyetçiliğin bir aracı olduğu da iddia edilebilmektedir. Özellikle, KA mevzuatının merkezi hükümet tarafından hazırlanıyor olması, merkezi hükümetin temsilcisi olan Valilerin YK başkanlığı yapması, GS atamalarının KB Bakanı tarafından yapılması, BKP, MDP ve çalışma planı (ÇP) gibi en temel uygulama belgelerinin hala KB onayıyla ancak yürürlüğe giriyor olması ve çalışan personelin mali ve sosyal haklarının memur emsallerine eşitlenmesi gibi uygulamalar, aslında KA dinamiklerinde yerel görünümümlü bir merkezîyetçi anlayışın mevcut olduğuna delil olarak değerlendirilebilirler.

Bölgesel kalkınmacılık paradigması merkez kapitalist ülkelerin koşullarına daha çok uymaktadır. Gelişmekte olan ülkelerde yerel ve bölgesel aktörlerde henüz bölgeselcilik ile ilgili bilincin ve duyarlılığın gelişmemiş olduğu, merkezi aktörlerin daha güçlü ve yönlendirici olabildiği, bölgesel plancılık ve bölgesel yönetişime dayanan kalkınmacılığın uygulamada istenilen sonuçları vermediği söylenebilir. Merkez bürokrasi hala merkezîyetçilik üzerinden elde ettiği güçten vazgeçmek istemiyor ve bölgesel ve yerel aktörler de henüz birbirilerini paydaş görebilecek ve kendi kendilerine karar alarak mobilize olabilecek yetkinlik ve bilinç düzeyine erişmiş değillerdir.

Yeni plancılık yaklaşımının ne derece merkezîyetçi olduğu veya olamadığı bir tartışma konusu olabilirken, yeni bölgeciliğin kriterlerinin neler olması gerektiği hakkında da tartışmalar devam etmektedir. KB uzmanlarının tezlerinde de Düzey-II sınıflandırmasından farklı öneriler de geliştirilebilmiştir (Öztürk, 2009). Doğru bir bölgesel ayırımın yapılmaması bölgesel plancılığın ve bölgesel hareketin benimsenmemesine yol açtığı için reaksiyoner şekilde merkezîyetçi yaklaşımların müdahalesine ihtiyaç duyulmakta olduğu da söylenmektedir. Bu tartışmaların aslında objektif ve rasyonel kriterler üzerinde yoğunlaştığı da söylenebilir. Ancak bölgelendirmenin rasyonel ekonomik ve coğrafik göstergelerden ziyade, sosyal, ölçek ve ağ boyutunun dikkate alınmasının gerektiği üzerinde araştırmalar da mevcuttur.

Düzey-2 sistemindeki bölgelendirme suni bir bölgelendirme olup, birbirilerini rakip gören farklı illerdeki aktörlerin birbirilerini paydaş olarak görmelerini sağlayacak ortam mevcut değildir. Bölgesel aktörlerin ilgilerinin ve bilinç düzeylerinin değişmesi gerekir. Bu da çoğunlukla ekosistemin gelişmesiyle ilişkilerin yoğunlaşmasıyla ilişkilidir. Türkiye’de hala çoğu karar ve uygulamalar da merkezi hükümet tarafından alınmaktadır. Merkezi hükümet üzerinden lobicilik yaparak bölgesel ve yerel koşullarda çalışan aktörleri yönlendirebilmek olanaklı ve yoğun bir şekilde uygulanan bir yöntemdir.

Milletvekilleri de kendi bölgelerini değil tüm ülkeyi temsil etmekte, KA yönetim kurulu başkanları merkezi hükümet tarafından atanan Valilerden oluşmakta ve

icra organı başkanı olan genel sekreterler de Kalkınma Bakanı tarafından atanmaktadır. Ayrıca bölge kalkınma planı ile KA yıllık çalışma programı Kalkınma Bakanlığının onayıyla yürürlüğe girdiği için merkezdeki planlama uzmanlarının merkezi anlayışları bu temel belgelerde belirleyici olabilmektedir. Bir de bölgesel anlayışın ve bölgesel plancılık ile kalkınmacılığın bir takım kural ve kurumların kopyalanmasıyla kendiliğinden işlerlik kazanacak mekanizmalar olamayacağı dikkate alınmalıdır. Örneğin çeşitli sivil toplum, kamu kurum ve kuruluşlar ile yerel yönetimlerin temsilcilerinden oluşan bölgesel kalkınma kurullarının yılda iki defa toplanmasının zorunluluk haline getirilmesiyle tek başına bölgesel kalkınma bilinciyle hareket ederek KA yönetim kurullarına yön verebilecek seviyede etkin bir katılım meydana gelmesi olanaklı değildir. Yönetim kurulları bir defa bu şekilde bir danışmanlığa ihtiyaç hissetmedikleri gibi çoğu kalkınma kurulu üyesi her toplantıda farklı temsilci gönderdiğinden dolayı bazen neden geldiklerini ve ne yapmaları gerektiğinden de haberdar olmadan toplantılar bitirilebilmektedir.

Harrison'a göre bölge, başlangıçta ağlar üzerinde merkezlenmiş mekânsal bir strateji etrafında kurgulan bir olgu iken, daha sonra sadece bölge ve ağ arasında değil, aynı zamanda gelişen mekânsal stratejiler ve mevcut sosyo-mekânsal değişiklikler arasında da mücadele ve gerilim ortaya çıkmaktadır. Bu da merkez, bölge ve yerel arasında güç ve denge değişimlerinin yaşanabilmesine yol açabilmektedir. Düzenleme okulu tarafından, sosyo-mekânsal ilişkileri teorize eden yeni bir kavramsal çerçeve olarak sunulan sosyo-mekânsal ilişkilerin “yapısal olarak çok şekilli ve çok boyutlu” doğasına bağlamaktadır. Bu ilişkileri doğru okuyup tanımlamak için öneri olarak da; “bir bölgesel stratejiyi oluşturup uygulamaya koymakla ilgili olarak bizim onu umduğumuzdan çok farklı olan gerçek dünya ile iletişime geçmek zorunda olduğumuzu” belirtmektedir. (Harrison, 2013: 58-72). Bu nedenle de bölgesel plancılıkta sürekli belge üretmek, programlar, stratejiler ve eylem planlarından ziyade gerçek dünya ve ihtiyaç sahipleriyle olan iletişim ve etkileşim gerektiği açıkça görülmektedir.

Türkiye’de 2003 yılından beri kabinede olan ve halen Kalkınma Bakanı olarak görev yapan Cevdet Yılmaz’ın “*Kompleks Modernite İçin Planlama: Türkiye Örneği*” isimli doktora tezindeki analiz ve tespitleri bu bağlamda dikkate alınabilir. Bir paradigma değişimi olarak, Habermas’ın “*iletişimsel eylem*” kuramından ilham aldığı ifade edilen ve Harrison’un yukarıda belirtilen önerisine de uygun olduğu anlaşılan *paydaş iletişimine dayalı yeni bölgesel plancılığın* ve KA yapılanmasının temelleri anılan tezde açıkça görülmektedir.

Ulusal plancılığın geleneksel algısı, teknik ve araçsal rasyonellik üzerine kurgulanmış olup, kapitalizmin gelişme süreci içerisinde modern ulus devlet ile birlikte gelişmiştir. Piyasa ekonomilerindeki plancılık ile merkezi planlama ekonomilerindeki plancılık da farklıdır (Yılmaz, 2003: 22). Türkiye’deki plancılık, küreselleşme ve yerelleşme tartışmalarından ayrışık değildir. Özellikle neoliberal söylemden sonra merkezi plancılık krize girmiştir. Türkiye’deki plancılık

reformu, kamu yönetiminde ikili bir değişimi gerektirmektedir. Türkiye, öncelikle idari yapısını daha az merkezîyetçi bir dönüştürmesi girmesi gerekirken sivil toplum da hem merkezî ve hem de yerel düzeyde karar mekanizmalarına katılmalıdır. Uluslararası ve ulus üstü organların kendi alanlarıyla ilgili rollerini de ekleyerek yönetim kavramı çerçevesinde yeni bir idari kurgulama öngörüsü mevcuttur. Plancılığın tarihindeki mekanizmalar ve AB uygulamaları bu bağlamda temel düşüncelere rehberlik eder (Yılmaz, 2003: 16-27).

Yılmaz (2003) tarafından yapılan önerilerin mevcut bölgesel kalkınma pratiğinin düşünsel çerçevesini oluşturduğu söylenebilir. Yukarıdan inmece bir karar verme yaklaşımı yerine sosyal talepler ve teknik bilgi arasında bir denge kurulmasına ihtiyaç olduğunun altını çizmektedir. Dolayısıyla devlet, farklı sosyal gruplar, yerel, ulusal ve uluslararası paydaşlar arasında bir değişim öncüsü ve katalist olarak hareket etmeye ihtiyaç duyduğunu ifade eden Yılmaz, bunu sağlayacak olan yeni plancılık zihniyetini geliştirmeye teşebbüs etmiştir (Yılmaz, 2003: 17). Türkiye’de, KA kuruluşunu bir fırsat olarak değerlendiren Young-Hyman tarafından yapılan bir incelemede; Türkiye’de KA’ların politika, yapılandırma ve uygulamalarının merkez ve doğu Avrupa’daki emsalleriyle karşılaştırıldığında, bölgesel ekonomik gelişmeyi teşvik etme noktasında kendisine has bir potansiyelinin bulunduğu ve hatta gerekirse bölge yerel yönetimlerinin de kurulabileceği ifade edilmiştir (Young-Hyman, 2008). Buna uygun gelişmelerin Türkiye’de değer yüklü ve gizem konusu olmaya devam edeceği ve hatta KA bölgesel plancılığının, il kalkınma ajanslarına veya kent kalkınma şirketlerine doğru etkileyici bir değişim yaşanabileceği da öngörülebilmektedir (Karasu, 2009: 40). 2012 yılında İngiltere’de bölgesel kalkınma ajanslarının (RDA) kapatılarak yerlerine yerel girişim ortaklıkları (Local Enterprise Partnerships) kurulduğu dikkate alındığında, Karasu tarafından yapılan öngörünün tutarlı olduğu söylenebilir.

7.Sonuç

Yapılan kavramsal ve teorik analizlerden de anlaşıldığı üzere klasik ve geleneksel yaklaşımlar küreselleşmenin, teknolojinin ve yenilikçiliğin güçlenmesiyle ortaya çıkan yeni paradigma ve bilgi alanlarına göre yeni yorumlamalara maruz kalarak bir birlerinden etkilenen aynı zamanda bir birine yakınsayan yeni kavram ve teorileri de doğurabilmiştir. Bu yeni teoriler ışığında merkez kapitalist ülkelerdeki politika ve kurumsal uygulamalar çevre ülkelere de yansıtılmıştır. Ancak uygulanan yerdeki tarihsel, toplumsal ve ekonomik alt yapı ve koşullarla tam uyuşmadığından dolayı uygulamalarda pek çok sorunların meydana gelebildiği görülmektedir. Sorunları çözmeye yönelik olarak hazırlanan önlemlerin de şekilsel ve merkezî bir anlayışla değil ihtiyaca cevap veren, alt yapıya, sosyal dokuya, insan alışkanlıklarına ve toplumsal koşullara uyan bir yaklaşımla hazırlanması ve uygulayıcıların algı ve düşüncelerini de yansıtabilmesi gerekir.

Araştırma sorularımıza aşağıdaki şekilde cevap verilebilmektedir:

Yeni paradigmlar bölgesel kalkınmacılığı etkilemiş midir? Kalkınmacılık da kuşkusuz, modernizm, fordizm, liberalizm ve komünizm gibi klasik yaklaşımların yeni yorumlarından etkilenmiştir. Bu anlamda ulusal kalkınmacılık ve ulusal merkezi plancılığın yerini bölgesel ve yerel kalkınmayı sağlayacak bölgesel planlama ve onun aktörlerini koordine edecek olan bölgesel kalkınma ajanslarının (KA) aldığı söylenebilir.

Yeni bölgeselleşme ve yeni kalkınmacılık yaklaşımının Türkiye'deki uygulaması var mıdır? Türkiye'deki uygulamaların da yeni hâkim paradigmlar ışığında diğer dünyadaki ve özellikle Avrupa Birliği uygulamalarından esinlenerek oluşturulmuş olduğu anlaşılmaktadır. 2011 yılında lağvedilen Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığının yerine kurulan Kalkınma Bakanlığı (KB) bölgesel kalkınmadan da ve KA koordinasyonundan sorumlu olan kurum haline gelmiştir. KA kuruluşu ise daha KB kurulmadan önce 2006-2010 dönemi içerisinde meydana gelmiştir. Yeni bölgeselleşme ve yeni kalkınmacılık henüz geçiş aşamasındadır.

Kuhn'un paradigma teorisi kapsamında bölgesel kalkınmacılık krizi var mıdır? Bölgesel kalkınmacılık paradigması merkez kapitalist ülkelerin koşullarına daha çok uymaktadır. Gelişmekte olan ülkelerde yerel ve bölgesel aktörlerde henüz bölgeselcilik ile ilgili bilincin ve duyarlılığın gelişmemiş olduğu, merkezi aktörlerin daha güçlü ve yönlendirici olabildiği, bölgesel plancılık ve bölgesel yönetişime dayanan kalkınmacılığın uygulamada istenilen sonuçları vermediği söylenebilir. Merkez bürokrasi hala merkezîyetçilik üzerinden elde ettiği güçten vazgeçmek istemiyor ve bölgesel ve yerel aktörler de henüz birbirilerini paydaş görebilecek ve kendi kendilerine karar alarak mobilize olabilecek yetkinlik ve bilinç düzeyine erişmiş değillerdir.

DDK sorunlarını çözmeye yönelik KB eylem raporlarındaki tedbirler yeterli midir? Düzey-2 sistemindeki bölgelendirme suni bir bölgelendirme olup, birbirilerini rakip gören farklı illerdeki aktörlerin birbirilerini paydaş olarak görmelerini sağlayacak ortam mevcut değildir. Bölgesel aktörlerin ilgilerinin ve bilinç düzeylerinin değişmesi gerekir. Bu da çoğunlukla ekosistemin gelişmesiyle ilişkilerin yoğunlaşmasıyla ilişkilidir. Türkiye'de hala çoğu karar ve uygulamalar da merkezi hükümet tarafından alınmaktadır. Merkezi hükümet üzerinden lobicilik yaparak bölgesel ve yerel koşullarda çalışan aktörleri yönlendirebilmek olanaklı ve yoğun bir şekilde uygulanan bir yöntemdir. Milletvekilleri de kendi bölgelerini değil tüm ülkeyi temsil etmekte, KA yönetim kurulu başkanları merkezi hükümet tarafından atanan Valilerden oluşmakta ve icra organı başkanı olan genel sekreterler de Kalkınma Bakanı tarafından atanmaktadır. Ayrıca bölge kalkınma planı ile KA yıllık çalışma programı Kalkınma Bakanlığının onayıyla yürürlüğe girdiği için merkezdeki planlama uzmanlarının merkezi anlayışları bu temel belgelerde belirleyici olabilmektedir. Bir de bölgesel anlayışın ve bölgesel plancılık ile kalkınmacılığın bir takım kural ve kurumların kopyalanmasıyla kendiliğinden işlerlik kazanacak mekanizmalar olamayacağı dikkate alınmalıdır. Örneğin çeşitli sivil toplum, kamu kurum ve kuruluşlar ile yerel yönetimlerin

temsilcilerinden oluşan bölgesel kalkınma kurullarının yılda iki defa toplanmasının zorunluluk haline getirilmesiyle tek başına bölgesel kalkınma bilinciyle hareket ederek KA yönetim kurullarına yön verebilecek seviyede etkin bir katılım meydana gelmesi olanaklı değildir. *Yeni bölgeselcilik ile ilgili anlayış krizi ile KA sorunlarını çözmek için neler yapılabilir?* Merkezi akılla bölgesel anlayış gelişmeyeceğinin kabul edilmesi gerekir. Yeni bölgeselcilik yaklaşımı ve uygulamalar henüz Türkiye'nin şartlarına uymamakla birlikte neticede yasal ve kurumsal alt yapısı olan bir gerçeklik haline gelmiştir. 43 temel sorunu DDK tarafından tespit edilmiş bulunan bu mekanizmanın ıslah edilmesi kısa sürede gerçekleştirilebilecek ve sonuç alınabilecek gibi değildir. Ancak orta vadede sonuç alınabileceği söylenebilir. Bunun için de KB tarafından hazırlanan eylem planının kısa-orta-uzun şeklinde vadelere ayrılarak yapılarak uygulamaların detaylandırılması gerekir. Burada uygulanacak metodoloji ise öncelikle gerekli mevzuat alt yapısının bölgesel aktörleri öncülleyen ve onları teşvik eden bir niteliğe kavuşturulması yanı sıra, bölgesel kalkınma için gerekli olan ekosistem ve sosyolojik tabanlarının güçlendirilmesi, paydaşlar arasından iletişimin yoğunlaşmasını ve anlayışların yakınsamasını sağlayacak yumuşak önlemlere öncelik verilmelidir.

Kaynakça

Ankara Kalkınma Ajansı (2012), Ankara Kalkınma Ajansı Stratejik Planı", Ankara: Ankara Kalkınma Ajansı

Arslan, E. (2010), "Kalkınma Ajansları ve Kalkınma Ajanslarının Türkiye Ekonomisine Beklenen Katkıları", Konya Selçuk Üniversitesi İktisat ABD Basılmamış Doktora Tezi.

Aykın, H., Arslanbaş, M., Dere, A., ÖzçelİK, A., Boyalı, C., Ceceli, F., Özkilinç, M. A. (2014), "Kalkınma Ajansları İnceleme ve Araştırma Raporu" (Hizmete Özel). Ankara: Cumhurbaşkanlığı Devlet Denetleme Kurulu, <http://www.tccb.gov.tr/assets/dosya/20140130-2014-03.PDF>.

Bayramoğlu, S. (2004), "Yönetişim ve Demokrasi İlişkisinde Siyasal İktidar Sorunu: Türkiye'de Bağımsız Düzenleyici Kurumlar", Ankara, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Basılmamış Doktora Tezi.

Chang, H. J. (2002), "Breaking the Mould: An Institutionalist Political Economy Alternative to the Neo-liberal Theory of the Market and the State". *Cambridge Journal of Economics*, 539-559.

Efe, A. (2015), "Türkiye'de Kalkınma Ajansları için bir Yönetişim Modellemesi: COBIT-5". Ankara: TODAİE, Basılmamış Doktora Tezi.

Felbinger, C. L. ve Robey, J. E. (2001), "Globalizations Impact on State and Local Policy: The Rise of Regional Cluster Based Economic Development Strategies", *Policy Studies Review*, 18(3), 63-79.

Graaff, J. (2006), "The Seductions of Determinism in Development Theory: Foucault's Functionalism", *Third World Quarterly*, 27(8), 1387-1400.

Hadjimichalis, C., ve Hudson, R. (2014), "Contemporary Crisis across Europe and the Crisis of Regional Development Theories", *Regional Studies*, 48(1), 208-218.

Harrison, J. (2013), "Configuring the New 'Regional World': On being caught between Territory and Networks", *Regional Studies*, 47(1), 55-74.

Hidle, K., ve Leknes, E. (2014), "Policy Strategies for New Regionalism: Different Spatial Logics for Cultural and Business Policies in Norwegian City Regions", *European Planning Studies*, 22(1), 126-142.

Karasu, K. (2009), "Yerelleşme Söylemi ve Bölge Kalkınma Ajansları", *Memleket Siyaset Yönetim*, 4(11), 1-43.

KB-BGYUGM (2014), "Devlet Denetleme Kurulu Kalkınma Ajansları Araştırma ve İnceleme Raporu Kapsamında Alınacak Tedbirler". Ankara: Kalkınma Bakanlığı.

Kuhn, T. (1962), "The Structure of Scientific Revolution", Chicago, USA: University of Chicago.

Kuhn, A. (2005), "Inform Educate Action: Critical Review of Modernisation Theory", <http://ourdevelopment.blogspot.nl/2008/08/critical-review-of-modernisation-theory.html>

Laffin, M. (2013), "A new Politics of Governance or an Old Politics of Central Local Relations? Labor's Reform of Social Housing Tenancies in England", *Public Administration*, 91(1), 195-210.

Marshall, T. (2007), "After Structure Planning: The New Sub-regional Planning in England", *European Planning Studies*, 1(15), 108-137.

Moon, D. S. (2013), "Tissue on the Bones: Towards the Development of a Post-structuralist Institutionalism", *Politics*, 33(2), 112-123.

Öztürk, A. (2009), "Homojen ve Fonksiyonel Bölgelerin Tespiti ve Türkiye için İstatistikî Bölge Birimleri Önerisi", Devlet Planlama Teşkilatı Uzmanlık Tezleri Yayın No: 2802: esk.dpt.gov.tr/PortalDesign/PortalControls/WebIcerikGosterim.aspx?Enc=83D5A6FF03C7B4FCE4F4BE79F81E46F3

Seligson, M. ve John Passe-Smith, B. (2003), "The Five Stages of Growth. Development and Underdevelopment: The Political Economy of Global Inequality", Lynne Reinner Publishers.

Tiftikçigil, B. Y. (2010), “Avrupa Birliğine Uyum Sürecinde Türkiye’de Bölgesel Kalkınma Politikalarında Yasanan Dönüşüm ve Kalkınma Ajansları Üzerine Bir Değerlendirme”, İstanbul: Marmara Üniversitesi İktisat ABD Basılmamış Doktora Tezi.

Todaro, M., ve Smith, S. (2006), *Economic Development*, Addison-Wesley, USA.

Yavuz, G. (2007), “Washington Uzlaşmasından Post-Washington Uzlaşmasına: Kalkınma Gündeminin Biçimlenişinde Yeni Kurumcu İktisat”, *Ekonomik Yaklaşım*, 18(64), 23-44.

Yılmaz, B. (2011), “Kalkınma Politikalarında Değişim: Bölgesel Kalkınma Ajansları”, Sakarya: Sakarya Üniversitesi Kamu Yönetimi ABD Basılmamış Doktora Tezi.

Yılmaz, C. (2003), “Planning For Complex Modernity: The Turkish Case”. Ankara: Bilkent Üniversitesi Kamu Yönetimi Bölümü Basılmamış Doktora Tezi.

Young-Hyman, T. (2008), “The Potential for Effective Regional Development Agencies in Turkey: A Comparative Analysis”, *Regional and Federal Studies*, 18(4), 375-402.